

RONOR

Eestirootslaste Kultuuri
Seltsi

häälekandja

Organ för

Samfundet för
Estlandsvensk Kultur

nr. 1

5.mai 1988

nr.1

den 5 maj 1988

27. veebruaril 1986 loodi Eestirootslaste Kultuuri Selts. Sihtasutus on Eestimaa elus üsna tähelepanuväärne. Üle neljakümne aasta on väliskrahvuste kõikumist käsitletud võimude poolt väga järgelt ja alles nüüdne vahem aeg on lubanud mõeldes sellistest asjudest. Usun, et meie seltsi tegevus eestirootsi kultuuri kaitsel toetab sellist seltsi vajalikkuse.

Seltsil oli 20. aprillil seisuga 220 liiget. Sellist hulka inimesi, kes pealegi üle Eestimaa laiali elavad, pole sugugi lihtne kokku saada ja nii on seltsil ootamatult suur vajadus üsna pakiline. Lehe nimi on välja patunud entusiastide grupi poolt, kes juba aastaid mere muuseumi juures eestirootsi küsimustega on tegelenud. Nii meenutab kohalikest viikingiaegset rauniväe ja sisaldab enamiku eestirootsi piirkondade algustüüpi: Nars, Riekull, Rägö, Rökks, Orasö, Odinsholm, Nuckö, Nargö, Neve.

Lehe toimetus on muidugi veel väikeste kogemustega. Ometi on meil olemas oma ettekuulutus sellest, milline meie seltsi leht peaks olema. Lehe üheks tähtsaks jooneks loeme seda, et kõik materjalid ilmuvad kahes keeles kõrvuti. Siis on leht tegelikult ka õppematerjal rootsi keele õppimiseks. Lehes tahame avaldada mälestusi, lühelooriansi eestirootsi kultuurist, eeltesteid seltsi ürituste kohta, seltsielu kroonikat, testeid seltsile annetatud varade kohta ja palju muud. Muidugi ei püsi ühegi leht ainult selle najal, mis toastus paberile panna suudab. Seepärast ootame agarst kaasalöömist.

Lehe ilmuamisageduse, tiraaži ja hinna kohta on raske praegu midagi kindlat öelda. Põhitiraaži oleme arvestanud nii, et seda saavad kõikide piirkondade volinikud, kellelt saab lugemiseks lehte isenesta, ja paar eksemplari meie tulevase raamatukogu jaoks. Põhitiraaži on tasuta. Kui arvate võimalus lehte paljundada, siis saab ka võimalikuks lehte endale tellida ja osta.

Annetused

Eestirootslaste Kultuuri Seltsil on avatud oma pangavarve, kõik asutused ja inimesed, kes soovivad seltsi tööd rahaliselt toetada, kandku oma toetussummad loovale arvele nr. 700313 Agrotööstuspanka Hapsalu osakonnas. Üksikisikud saavad sissenähtselt teha hooldustas. Valuts-annetusi saab teha Eesti Kultuurifondi kaudu NSV Liide Välispanka Eesti Vabariikliku Panga arvele nr. 70200001, märkides annetuse sihtotstarbena Eestirootslaste Kultuuri Seltsi. Meie leht saab ära kõigi annetajate nimed (kui nad vaid ise ei taha tundmatuks jääda).

* * *

Õppitlane Johannes Nybergi Vormsilt Kärraläti külast, kes 6. aprillil sai 80 aastat vanaks.

Den 27 februari grundades Samfundet för Estlandsvensk Kultur. Det var fråga om en rätt märklig händelse i Estlands föreningsliv. Under mer än 40 år har minoritetsfrågan hanterats av myndigheterna i en stel och konservativ anda och först nu med ankomsten av friare tider har det blivit möjligt att ta upp sådana problem. Vi hoppas att vårt samfunds verksamhet för bevarande av den estlandsvenska kulturen kommer att bekräfta behovet av en sådan förening.

Den 20 april hade samfundet 220 medlemmar. Det är inte enkelt att samla ett så stort antal människor, vilka dessutom bor på skilda håll över hela landet. Därför är behovet av ett eget organ verkligen akut. Titeln på vårt blad har föreslagits av en grupp entusiaster vid Sjöfartsmuseum, som har agnat sig åt estlands-svenska problem sedan många år tillbaka. Till sin stämning påminner titeln om vikingatidens runinskrifter och innefattar samtidigt begynnelsebokstäverna i namnen på de flesta estlands-svenska bygdar: Nars, Riekull, Rägö, Rökks, Orasö, Odinsholm, Nuckö, Nargö, Neve.

Redaktionen har visserligen rings erfarenheter av journalistik, men har icke desto mindre en egen uppfattning av hurdant samfundets organ ska vara. Ett av de viktigaste särdragen hos vårt blad är enligt vår mening att alla bidrag publiceras parallellt på estniska och svenska. På så sätt utgör bladet också ett slags hjälpmaterial för studier i svenska språket. I vårt blad vill vi publicera minnen, korta studier om estlandsvensk kultur, förhandsmeddelanden om olika evenemang, en kronika över samfundets verksamhet, uppgifter om föremål och annan egendom som donerats till sällskapet o.s. Naturligtvis kan inget blad existera enbart av de material som skrivs av redaktionen. Därför ser vi fram emot bidrag från alla intresserade.

Tills vidare är det svårt att säga någonting bestämt om bladets eventuella utgivnings-frekvens, upplaga och pris. Grundupplagan har beräknats så att den räcker till för regions-ombud av vilka det är möjligt att låna bladet, och så ett par exemplar för vårt bibliotek. Grundupplagan är kostnadsfri. Om möjligheter för stencillering öppnar sig, då blir det också möjligt att abonnera på bladet och köpa lösnummer.

Donationer

Samfundet för Estlandsvensk Kultur har öppnat ett eget bankkonto. Alla institutioner och privatpersoner som vill stödja samfundets verksamhet kan sätta in sina bidrag på konto nr. 700313 i Agroidustribankens avdelning i Hapsal. Privatpersoner kan göra inbetalningar på varje sparbank. Donationer i utländsk valuta kan göras via Sovietunionens Utrikesbank kontor i Estland, konto nr. 70200001. Donatoren ska därvid ange att medlen är avsedda för Samfundet för Estlandsvensk Kultur. Vårt blad kommer att publicera namnen av alla donatorer med undantag av dem som vill förbli anonyma.

* * *

Vi gratulerar Johannes Nyberg i Kärralätt på Orasö som fyllde 80 år den 6 april.

MATS EKMANI LUULETUSI

Noorusmälestus

Mul meenub lapsepõlvest,
kui suur siis tundus ilm,
kui hoidsin end põllest...
neist mõtteist niiskub silm.

Siis koidupäike eiras,
kui unest virgus maa,
lähe keri vööja kõlast,
taast põllul külvama.

Meil, lastel, kevadpäike
kui ema, paitas päid,
oh kevadroonu, kilkeid,
õhk linnulaulu täis.

Ma õhtul, valtsel, õõbik
meil laulis puie sees,
meil helid - laulab prundil
see väike üllas mees.

Kuid lepaladvust ülalt
kui seinatella kriike
meil tütte kostis külla
sealt hoborästa viis.

Mul noorusest kogu värvi
on südamesse jään d.
Veel nüüdki teevad härdaks
kui halli juustes näen.

Eks rohetavat kõllust
meil pakkun d mets ja sae
ja kuldseid rukkipõllud,
kui häid bendel reas.

Veel hana lähe sina
ma tihti mõtteis näen,
kui võrk tõi merest kala
või kevad korjas jää.

Kuid kõigest kõige enam
mul meenub ema hea,
ei saa ju olla heileks
küll teegi ilma peal!

Lapsehoidja palk

Palks meil, kes hoidvad lapsi
taevassa ise maksab -
lapsehoidjad seavad teava,
valged hamed, tandleid kaela.

Kaunis paradisiisias
kõnnid ringi särgis lalal.
Kõik seal tuleb muidu kätte,
riie, sõök ja lõhki ette.

Ei seal tunne keegi kurbust,
muudra laula täiest kurgust.
Kõikjal kalliskive, kulda
katvas metsi, saju, muida.

Jooksvad ringi kaunid ratsud,
kõll neid pärest surra katvad.
Siiski teeb õis asi tusta -
kannelt mängida ei osta.

Ma ju hoiaks kõll neid lapsi,
kiigutaks ja mängiks papsi,
kuid ei väktsed teevad põtsi -
see nõud kõll ei meeldi üldse.

Besti keelde tõlkinud Toivo Toomingas.

DIRTER AV MATS EKMAN

Bärndomstien

Ja minns han fagor tien,
tå silt var valde stort;
å kund ja ån få si en,
hå skulld ja råt ha gjord?

Om våren daningetien
hå ljuder herd ja tå:
Tå boskan gick ör bien,
å far min gick ut så.

Tå fagor mårja våre
må sine fagor sol
så Mike kulra orre,
så fagort gucken gol.

å gick ja ut långa stråte,
oxtern han sjongd så gällt,
han sjongd tår hela nåte
fer sine bru så snällt.

Huft opp från ålestkian
ja herd grantollens prat,
å många gång från Nåten
ja herd "kråt-kråt, kråt-kråt".

Hå fagror var ånt stoen
e sine ljusgren fårg!
Så fagori svalla roen,
allt blomkast, dal å berg.

å fagor Harbovike,
å Forsvarånnans fäll.
å Mike spåle sike,
ver rånnan gick ja vall.

Tår herd ja lirkjar sjonga,
tår drillis daen går;
svartstårona må oaga
tår vistast mångan svara.

Man båt å derast minne,
som ja ånt bort kan glåja,
år nor må sitt go sinne
å minn båndomsåja.

Bånvåftarns lene

Gutt får han som vaffar båne,
båne är jo Gudians lene,
Bånvåftarn går opp te himmel,
tår fårn harp å lagra sinnel.

Han får kler så højt som snjo,
gå å laup e grenen sto,
han får tår allt uta meda:
fagor kler å gos feda.

(E) Himmeln kan ånt ingen särga,
bara sjong som här e kärke;
allt är gull å fagor stainer,
väggjar, mörar å korastainer.

Aikjar är dor blackor, reor;
tå ve ri, tå ve å deor;
(e) himmeln spålas vist må bona,
man ja kan ånt sjong hån tona.

Alep vill ja no vaif båne,
ja kan vagg må hegor tåne,
man he gol, som ges e blarva,
tole ha ja no ånt tarva.

Översätta på estniska av Toivo Toomingas.

Noarootsi päevad

Seltsi Sheks tegevusvorme on kavandatud piirkondlike päevad. Eelnevad aastid toimuvad Noarootsis k.a. 30.-31.juulil. Noarootsi võib mõista kitsalt ja laialt. Kitsalt on see saar, mis moodunud sajandi kestel mandriks kokku kasvas ja mood Noarootsi poolsaarens tuntud on. Laialt tähendab ta endist Noarootsi kihelkonda Paalepa, Suttleps ja Siguldi valdudega ja isegi suure osas kokku praeguse Pärsti külanõukoguga, nii mõistab seda ka meie Noarootsi päevade tuleb olla rikkalik kava: ajaloo-, etnograafia-, kunst- ja foto- ja kaitseõnnetused, esivanemate mälestamine Paalepa, Suttleps ja Noarootsi kihelkonnas, jumalateenistus Noarootsi kirikus, etteantud piirkonna ajaloo ja tuleviku, koostööd ja õhutamiseks, võistlused mitmel spordialal, mis on mõeldud huvitavaliselt paalepa, loterii väärtuslike võitudega, fotovõistluse tulemuste väljatulustamine ja võitjate autasuutamise ning palju muud. Noarootsi päevade korraldajateks on peale seltsi veel kolhoos, kool, külanõukogu ja Haapsalu rajooninõukogu täitevkomitee. Noarootsi päevadeks ilmselt ka meie lehe erinumber.

Fotovõistlus

Bestirootslaste Kultuuri Selts kuulutab välja fotovõistluse ja kavatseb seda teha ka järgmistel aastatel. Seekordse fotovõistluse teemaks on Noarootsi kihelkond. Võistlusele võib esitada piirakata hulga fotosid Noarootsi tänapäevast ja minevikust. Minevikufotodena tulevad kõne alla reproduktioonid kunagistest võtetest. Fotovõistluse tähtaeg on 15.juuli. Eelk võistlusele esitatud fotod jäävad seltsi muuseumile. Võistluse täpsed tingimused ilmuvad lähemal ajal ajakirjanduses.

Fotograafid, pildistama! Täna on päev saab kunagi ajaloo!

Otsitakse pilte Läänemaa Ühisgümnaasiumi aulast

Õnnel, kellel on fotosid Läänemaa Ühisgümnaasiumi aula kohta (klassi- ja lõppepildid, pildid pidudest jne.), palutakse sellest teada anda Ervin-Johan Sedmanile (aadress volinike nimekirjas). Fotosid on vaja aula restaureerimisprojekti tegijatele.

* * *

16.aprillil toimus Haapsalu piirkonna koosolek. Otsustati edaspidi koos käia vähemalt kord kuus.

Seltsi vanim liige

22.aprillil külastas Astrid Feodorova, Ervin-Johan Sedman ja Ain Sarv Noarootsi koolis. Kooli õpilastele ja õpetajatele räägiti seltsi eesmärgidest ja õpiti koos rootsikeelseid ringmänge. Noarootsi kool, mille ajalugu algab 1650. aastast, on mood seltsi vanim liige ja esimene kollektiivliige.

Nuckö dagar

En av de arbetsformer som vi har planerat är s.k. regionsdagar. De första sådana ska hållas på Nuckö den 30-31 juli. Nuckö kan ha en bredare och en snävare definition. Enligt den snävare definitionen är Nuckö en ö, vilken i mitten av fjörre århundradet väkte samman med fastlandet. Enligt den bredare definitionen omfattar Nuckö i.d. Nuckö socken tillsammans med Paslept, Suttleps och Mickula kommuner och sammanfaller i stora drag med dagens Birkas bysobjekt. Även vi delar den senare upplåtningen. Nucködagarnas program blir rikt och varierande. På programmet står utställningar som omfattar historia, folkliv, konst, fotografi och hantverk, minnesmäten på Paslept, Suttleps och Nuckös kyrkogårdar, en gudstjänst i Nuckö kyrka, föreläsning om regionens historia och framtid, konserter och dansafton, tävlingar i olika idrotter, en vandring till traktens intressantaste platser, ett lotteri med värdefulla vinster, utdelning av priserna till vinnare av fototävlingen och mycket annat. Utom samfundet medverkar i arrangemanget också det lokala kollektivjordbruket, stolan, bysobjekten och Haapsalidistriktets exekutivkommitté. Till Nucködagarna utkommer också ett specialnummer av vårt blad.

Fototävling

Samfundet för Estlandsvenska Kultur utlyser en fototävling och bjuder arrangera liknande tävlingar även i framtiden. Temat för årets fototävling är Nuckö socken. Varje fotograf kan sända in ett obegränsat antal fotografier som föreställer Nuckös förflutna och nutid. I fråga om Nuckös förflutna kan det röra sig om reproduktioner av gamla fotografier. Tävlingsbidragen ska vara insända senast den 15 juli. Alla fotografier som har sänds in för tävlingen överlämnas till Samfundets museum. Närmare information om tävlingsreglerna offentliggörs idagarna i pressen.

Vi uppmanar alla fotografer till ett aktivt deltagande. Även vår tid blir historia en dag!

Bilder av aulan i Viks gymnasium efterlyses

Alla de som har i sin ägo fotografier av aulan i Viks gymnasium (klass- och avslutningsbilder, bilder av olika fester o.dyl.) bereds att meddela om detta till Ervin-Johan Sedman (adress återfinns i listan över samfundets medlemmar). Fotografier behövs för utarbetande av projektet för restaurering av aulan.

* * *

Den 16 april hölls ett regionsmöte i Haapsal. Vid mötet beslutades att i fortsättningsen samlas minst en gång i månaden.

Samfundets äldsta medlem

Den 22 april besökte Astrid Feodorova, Ervin-Johan Sedman och Ain Sarv Nuckö stola. Under besöket presenterades samfundets målsättningar för elever och lärare. Man lärde sig också estlandsvenska ringletar. Nuckö stola, vars historia går tillbaka till år 1650, är numera samfundets äldsta medlem och första kollektivmedlem.

Ajaarvamine ja kalendripühad Gustav Känt

Eestirootslaste kultuurilisest eripärasest rääkides ei saa mõnda minna ühest olulisest kalendriarvutamisest ja mõndest tähtpäevadest, mille tähtsamine oli seotud eriliste nähtvate sümboolite või sümbolsete toimingutega. Kui eestirootslaste elus otsida otse Rootsi pärit või sootirootslaste kaudu tulnud looni, siis võib kõige kindlaman niimata *s i r v i l a u d n* (rimstavarna), mida kasutati enne trükitud kalendrite kasutuseletulekut. See rootsi ajaarvaja on ka ühe nähtusi, mis on eestirootslastelt levinud eestlastele Looke-Ker-tis. Et sirvilauad olid eestlastel kasutusele võrdlemisi aasu, selgub kroonik Hiärne teatest Läänemaal XVIII sajandist ja Hupeli märkimest Saaremaal XVIII sajandi lõpus. Ühe punkalender sellist ajast, mis on pärit Hiinmaal Püha-lepast, asub praegu Eesti Rahva Muuseumis ja kannab nimetust *riisid* (mitnuses, võrdle rootsi *tövega ris*). Kui eestlastel tuntud sirvilauad on kõik lõigatud väikestele puuplaatidele, mis mõrriaga kokku seoti, siis eestirootsi sirvi-laudadel lõigati päevade märgid pikale kepile või ühe pika kiitse lausa mõlesale küljale. Ühine on aga kalendrisüsteem, kus nädalapäevad on märgitud erinevate vanarootsi ruunimärkidega, pühapäevad ja tähtpäevad aga eriliste sümbol-sete märkidega.

Siin pole võimalik lähemalt vaadelda kõiki rikkalikke ja vahelduvaid rahvakalendri seotud kohtaid ja tähtpäevi. *J ö u l u d* ja *u u e s a s t a* olid kahilemata kõige suuremad pühad. Viimasel ajal kaunis levinud jõulukuu se tuppe toomine ei ole eriti vana koost. Maal muutus see tavlisets alles XII sajandi lõpus. Ka jõuluvana ja jõulukingid on üsna uus nähtus. Vana aja jõuluelu iseloomustasid õled pörandal, õlgedest või roost tehtud jõulukroonid või jõulurist sõõgilana kohal laes, kodu valatud rasvakuünid ja eelkõige jõulasokk või jõuluhani: üks rohten või vähen sellesarnaste masteeritud inimene, kes jõuluõhtul ja vana-aastaõhtul ringi kõndis, nalja tegi ja lapel hirmutas. Kogu pühade aja laual seisnud jõululeibu on nimetatud juba koos toidukohmetega.

Tideräkningen och årets fester av Gustav Känt

Då man talar om estlandsvenskarnas kultu-rella särart, kan man inte förbigå ett egetartat kalendariakt hjälpmedel och ej heller vissa märkesdagar, vilkas firande var förenat med särskilda synliga symboler eller symboliska förrättningar. Om man i estlandsvenskarnas folkliv söker drag, som kan härstamma direkt från Sverige eller kommit dit genom finland-svenskarnas förmedling, så får man som ett av de såraste anteckna *r i m s t a v a r n a s*, vilka användes, innan de trykta almanackorna kom i bruk. Detta gamla svenska hjälpmedel för tideräkning hör dessutom till de företeelser, som vis estlandsvenskarna i någon mån har spritts till esterna i nordvästra Estland. Att rimstavor var i bruk ganska tidigt även hos esterna visar kronikeskrivaren Hiärnes upply-ning från Vik på 1600-talet och Hupeli anteckning från Osel vid slutet av 1700-talet. En daterad träslansocka från denna tid, härstammande från Pühalepa socken på Dagö, har hämnat i Estlands nationalmuseum under ett etniskt namn *riisid* (plur., jfr sv. roten *ris*). De hos esterna noterade almanackorna har alla varit skurna i små träplattor, ihopknutna med ett snöre, men hos estlandsvenskarna har också rimstavor eller rimtavlar förekommit, där tecknen för dagarna varit skurna i en lång köpp eller på bägge sidor av ett långt smalt bräde. Sementart för bägge är det kalendariiska systemet, där veckodagarna - efter gammalavenst mönster - är utskrivna med olika runtecken, söndagar, och märkesdagar med särskilda symbo-liska tecken.

Det är inte sälligt att här ta upp till närmare granskning alla de ovanligt rikt skiftande sedvänjor, som är knutna till den folkliga tideräkningen och de särskilda märkesdagarna i Årtykeln. *J u l e n* och *m y ä r e t* var otvivelaktigt den betydelsefyl-laste högtiden. Julgranen, som på sistone var rätt allmän, är ingen särskilt gammal företeel-se. Den blev vanlig på landsbygden först under senare hälften av 1800-talet. Också julgubben med julklapparna är en modern företeelse. Julen i gammal tid karakteriserades av hals på golvet, kronor eller julkors av halm eller vassrör i taket ovanför matbordet, hemstöpta tsigljus och framför allt julbock eller julgås-en mer eller mindre naturtroget maskerad människa, som gick omkring på julaften och myrsafton och skämtade och stråde barnen. Julbröden - som stod på bordet under hela helgen - har redan nämnts i samband med maträtterna.

Levad ja suvi talid oma tuledega. Kevadetaled on nii rootslastel kui ka eestlastel seotud enamasti Jüripäevaga 23. aprillil. Mõned põletasid siis karjamaadel hagu, teised tegid tuld põldudel. Varnsi rootslased põletasid kapsamaal õigedest jõuluristi, see pidi ära hoidma kapsaussid. Enne hilnati ja peeti kinni Jaanitule kombest 23. või 24. juuni õhtul. Suhkus on vana komme teha lõhe vanadest paatidest (Kävan) ja hagudest. Ka siguldia põletati sel põeval vanu paate. Mõitu võeti Jaanituleks kuhu hagu, keskel püsti poutüvi, selle otss kimp värsket rohelist. Vahel pandi õles vana puurat, vahel masti kujutavale püstipuule raad kujutav põikpuu (Pakri). Melipuhade ja Jaanitupäeva jaurde kuulusid ka rohelist kased välistakse kõrval ja loss samuti lilled, mis lootati toopõrandale. Mõnel pool ehiti ka lehma ja lambaid lillepargadega.

Teisel poolsaastal on tähelepanuväärseid karnevalitaolised pidustused kardipäeval (10. november) ja kadripäeval (25. november). Siis riietusid külaelanikud - poisid kardipäeval, tüdrukud kadripäeval - kummalistesse rõivastesse näiteks pshupidi kasakstesse ja, tegid palju lärmu ja käisid lauldes talust talu kerjates ja vigurdades. Pakri saartel olid osavõtjad maskeeritud peenelt välja lõigatud puuskestidega. Kõikukerjatud kraami sõid noored biljele ära pool tantsu juures.

Raamatust "En bok om Estlands svenskar" tõlkinud Olev Paju ja Ain Sarv.

Vären och sommaren kom med sina eldar. Väreldarna var hos svensarna liksom hos esterna i synnerhet knutna till 'Georgedagen' (Sant-Grja) den 23 april. Sömliga brände då enris på betesmarken, andra tände eldar på åkern. Svenskarna på Orasö brände då julkors av halm på källandet, vilket stulle ströda mot källaset. Hera ontucht och långre bibeböllet var bruket med midsoomarbrasa på kvällen till den 23 eller 24 juni. På Funä hade man sedan gammalt för sed ett bygga bålet av några gamla bätar (Kävan) och ris. Även i Näckal brukade denna kväll gamla bätar brännas. Annorlådades var materialet i midsoomarbålet en stack av enrisbustar, i vars mitt man ibland reste en träd-stam med en frisk lövraska i toppen eller också en lång stång med ett gammalt trähjul eller tvåretånger föreställande bötens mast och rår (Rågö) till pingst och midsoomar hörde också gröna björkar, som ställdes vid ytterdörren och i stugan, liksom blommor, som ströddes på stuggolvet. På sina håll snyckades rentav kor och får med blomsterkransar.

Under andra halvåret fäster man sig vid de karnevalliknande festligheterna på Martinsdagen (10 nov.) och Katarinadagen (25 nov.). Då klädde sig byns ungdom - pojarna på Martinsdagen, flickorna på Katarinadagen - i besynnerliga kläder, ut- och invända påisar o.d., och drog under oväsen och sång från gård till gård, tiggande och gyllande. På Rågöarna var deltagarna maskerade t.ex. med fint skurna trämasker. De ihoptigda matvatorna åt ungdomarna efteråt upp vid en fest med dans.

Oversätta på estniska av Olev Paju och Ain Sarv.

ESTIROOTSLASTE KULTUURI SELTSI PÕHIKIRI

1. ESTIROOTSLASTE KULTUURI SELTS on vaba- tahtlik organisatsioon, mis ühendab eestirootslasi ja nende järglasi ning ka kõiki teisi eestirootsi kultuurist ja selle kaitses huvitatud isikuid ja organisatsioone. SELTS teeb oma eesmärgiks eestirootsi kultuuri tundmaõppimise, uurimise, kogumise, säilitamise ja tutvustamise...

Seltsi venekeelne nimetus on

Общество культуры эстонских шведов.

Seltsi rootsikeelne nimetus on

Samfundet för Estlandsvenet Kultur.

2. SELTS juhindub NSVL ja ENSV seadustest ja kehtolevast põhikirjast.
3. SELTS kuulub Eesti Kultuurifondi juurde ja tegutseb oma eesmärkide piires koos Eesti Muinsuskaitse Seltsiga. SELTS teeb tihedat koostööd riiklike organitega ning kõigi organisatsioonide ja üksikisikutega, kes seltsi eesmärke toetavad ja nende realiseerimisele kassa aidata saavad ja tahavad, kui selline koostöö ei kahjusta seltsi huve.

STADGARNA AV SAMFUNDET FOR ESTLANDSSVENSK KULTUR

1. Samfundet för Estlandssvensk kultur är en ideell organisation som förenar estlandssvenskar, svenskättlingar och alla andra personer eller organisationer, som är intresserade av estlandssvensk kultur och dess bevarande. Samfundet sätter som mål att lära känna, forsa i, samla, bevara och sprida kunskap om estlandssvensk kultur.

Samfundets estniskspråkiga benämning är

Estirootslaste Kultuuri Selts.

Samfundets ryskspråkiga benämning är

Общество культуры эстонских шведов.

2. Samfundet vägleds av SSSR:s och ESSR:s lagar och dessa stadgar.
3. Samfundet verkar vid Estlands Kulturfond och samarbetar med Estlands Samfund för Fornminnesskydd. Samfundet skall bedriva ett aktivt samarbete med myndigheter samt med alla organisationer och privatpersoner, som stödjer Samfundets målsättningar och kan och vill bidra till förverkligandet av dessa, i fall detta samarbete inte skadar Samfundets intressen.

4. SELTS seab oma õlesanneteks:

- 1) teabe levitamise eestirootalastest ja nende kultuurist ning eestirootal kultuuri väärtustamise kaasajaja tulevikuks
- 2) eestirootsi muuseumi, arhiivi ja raamatutogu rajamise
- 3) rootsi keele ja eestirootsi murrete tundmaõppimise
- 4) eestirootalaste häsitööoskuse tundmaõppimise ja säilitamise
- 5) eestirootsi kultuurisõprustele abil endiste eestirootsi alade elanikkonnas kodutunde ja kodumaarasmastuse süvendamise

5. SELTSIL on juriidilise isiku õigusel, oma pitsat ja nurgatempel. SELTSIL on õigus avada ja sulgeda arveldus-, jooksvaid ja erikontosid krediitiasutustes ning sooritada finantsoperatsioone. SELTS võib oma eesmärkide saavutamiseks moodustada abiettevõtteid ja sõlmida lepinguid asutuste, organisatsioonide ja üksikisikutega.

6. SELTSIL on oma embleem ja märk.

7. SELTSIL on toetav-, tegev- ja auliikmed.

Toetavliikmeteks võivad olla kõik isikud ja organisatsioonid, kes tunnustavad seltsi põhikirja ja aitavad kaasa seltsi tööle. Toetavliikmeid võtab vastu seltsi juhatus kirjaliku soovivalduse põhjal. Toetavliikmel on sõna- ja hääleõigus seltsi tööküsimustes, välja arvatud põhikirja muutmine ja seltsi töö lõpetamine.

Tegevliikmeteks võivad olla üksikisikud, kes aktiivselt tegelevad seltsi õlesannetega. Tegevliikmeid võtab vastu seltsi juhatus kirjaliku soovivalduse ja kahe tegevliikme soovitusel põhjal.

Auliikmeteks võib valida isikuid, kel on seltsi ees erilisi teenuseid. Auliikmeid valib peakoosolek juhatusel ettepanekul.

Tegev- ja auliikmel on sõna- ja hääleõigus kõigis seltsi puudutavates küsimustes.

Seltsist lahkumise soovist tuleb juhatusel kirjalikult teatada.

8. Seltsi juhivad peakoosolek, juhatus, esimees ja revisjonikomisjon.

Peakoosolek kutsutakse kokku kord aastas. Revisjonikomisjoni või veerandi liikmete nõudel ning muudes eriolukordades kutsuh juhatus peakoosoleku kokku varem. Peakoosolek valib aastaks seltsi esimehe ja abiesimehe, juhatusel ja revisjonikomisjoni, valib seltsi auliikmeid, kinnitab seltsi kodutorra ning otsustab seltsi põhikirja muutmise ja seltsi töö lõpetamise. Peakoosolek on pädev, kui kohal on pool tegevliikmetest, põhikirja muutmiseks ja seltsi töö lõpetamiseks 2/3 tegevliikmetest. Hääletamine toimub lihtsälteenakusega, hääle pooltsälteenakusele otsustab juhataja hääle. Esimesel nõukmisel tuleb läbi viia kinnise hääletamine.

4. Samfundet har som uppgift:

- 1) att sprida kunskap om estlandsvenetar och deras kultur, samt att trygga den estlandsvenetska kulturen tillbörligt erkännande.
- 2) att grunda ett estlandsvenetskt museum, arkiv och bibliotek.
- 3) att lära känna svenska språket och estlandsvenetska dialekter.
- 4) att lära känna estlandsvenetsktarntar hemslöjstraditioner och bevara dessa.
- 5) att genom estlandsvenetska kulturminnen stärka hemkänslan hos befolkningen i de f.d. svensktbygderna.

5. Samfundet är en juridisk person och har rätt att teckna firman. Samfundet äger rätten att öppna betalnings-, sparings- och specialkonton i kreditinstitutioner (banker) och göra finansoperationer. För att uppnå sina mål kan Samfundet bilda samföretag och sluta avtal med institutioner, företag och privatpersoner.

6. Samfundet har sitt emblem och sitt märke.

7. Samfundet har stödjande, aktiva och hedersmedlemmar.

Stödjande medlemmar kan alla personer och organisationer vara, som godkänner Samfundets stadgar och främjar Samfundets arbete. Stödjande medlemmar upptas av Samfundets styrelse enligt en skriftlig ansökan. Stödjande medlemmar har yttrande- och rösträtt när det gäller Samfundets verksamhet, utom vid ändringar i stadgarna och arveckling av Samfundet.

Aktiva medlemmar kan privatpersoner vara, som aktivt arbetar med Samfundets uppgifter. Aktiva medlemmar upptas av Samfundets styrelse enligt en skriftlig ansökan och rekommendationer av två aktiva medlemmar.

Till hedersmedlem kan de personer väljas, som har gjort särskilda insatser för Samfundet. Hedersmedlemmar väljs av årsstämman på förslag av styrelsen.

Aktiva och hedersmedlemmar har yttrande- och rösträtt i alla frågor som gäller Samfundet.

Om önskan att utträda ur Samfundet skall styrelsen underrättas skriftligen.

8. Samfundet styrs av årsstämman, styrelsen, ordföranden och dess verksamhet gränstas av revisorerna.

På begäran av revisorerna eller fjärdedelen av medlemstämman samt i andra undantagsfall sammankallar styrelsen årsstämman tidigare. Årsstämman väljer Samfundets ordförande och viceordförande, styrelsen och revisorerna för en period av ett år, väljer Samfundets hedersmedlemmar, stadfästar Samfundets lära regler och beslutar om ändringar i stadgarna och arveckling av Samfundet. Årsstämman är beslutande i fall hälften av aktiva medlemmar är närvarande. För införande av ändringar i stadgarna eller arveckling av Samfundet skall 2/3 av aktiva medlemmar vara närvarande. Röstningen sker genom enkel röstmajoritet, vid lika röstetal faller ordförandens röst utslaget. Vid begäran måste sluten votering genomföras.

Juhatus on viieliikmeline: esimees, abiesimees, sekretär, lektor ja kaks ametita juhatuseliiget. Juhatus valib peakoosolek üheks aastaks seltsi tegevliikmete hulgas. Esimees ja abiesimees valitakse ühelekuuluse juhatusest eraldi, seejuures peab kandidaate tutvustama ja nalle sõna andma. Juhatus kutsutab seltsi verasid ja asutab seltsi ülesannete täitmiseks eritoimkondi, võtab vastu uusi liikmeid ning otsustab nuid seltsi töösse pootursid küsimusi. Juhatus on otsustusvõimeline, kui koos on kolm liiget. Nende hulgas esimees või abiesimees. Juhatus otsustab küsimusi liht- hääletamusega, häälte poolekslangemisel otsustab esimehe hääli. Juhatus annab aru peakoosolekule ja revisjonikomisjonile.

Esimees esindab seltsi riiklikes organisatsioonides ja muudes asutustes ja organisatsioonides ning kinnitab seltsi lepingud ja muud varalised tehingud. Esimehe eesviibimisel asendab teda ase- esimees samades õigustes. Esimees annab aru juhatusetele, revisjonikomisjonile ja peakoosolekule.

Revisjonikomisjon on kolmeliikmeline ja selle valib peakoosolek üheks aastaks seltsi liikmete hulgas. Revisjonikomisjoni ei või kuuluda revideerimisele kuuluvad seltsi liikmed. Revisjonikomisjon re- videerib vähemalt kord aastas juhatuset ja toimkondade tegevust ning seltsi varalist olukorda. Revisjonikomisjon annab aru peakoosolekule.

Põhikirj on vastu võetud Restirootslaste Kultuuri Seltsi asutamiskoosolekul 27. veebruaril 1968 a. ja koostöölaskatud ENSV Kultuuriministeeriumis 10. märtsil 1988.a.

Styrelsen består av fem medlemmar: ordförande, viceordförande, sekreterare, kassör och en styrelsemedlem utan bestämd uppgift. Styrelsen väljs av årsstämman på ett år av Samfundets aktiva medlemmar. Ordföranden och viceordföranden väljs separat från styrelsen, varvid kandidaternas namn presenteras och läggs fram sina program. Styrelsen förfogar över Samfundets egendomar, bildar specialutskott som uppfyller Samfundets uppgifter, upptar nya medlemmar och avgör andra frågor som är förknippade med Samfundets verksamhet. Styrelsen är beslutande, när 3 medlemmar är närvarande, däribland ordföranden eller viceordföranden. Styrelsen avgör frågor genom entel röstmajoritet, vid lika röstetal faller ordförandens röst utslaget. Styrelsen är föredragande inför årsstämman och revisorer- na.

Ordföranden svarar för Samfundets kontakter med myndigheter och andra institutioner och organisationer samt undertecknar Samfundets avtal och transaktioner. I ordförandens frånvaro tillträder viceordföranden. Ordföranden är föredragande inför styrelsen, revisorererna och årsstämman.

Samfundet har 3 revisorer som väljs av årsstämman bland Samfundets medlemmar på en period av ett år. Samfundets medlemmar vars verksamhet granskas av revisorererna får ej väljas till revisorer. Revisorererna granskar styrelsens och utskottens verksamhet och Samfundets ekonomi minst en gång om året. Revisorererna är föredragande inför årsstämman.

Stadgarna har antagits vid konstituerande mötet av Samfundet för Estlandssvensk Kultur den 27 februari 1968 och godkänts av Estniska SSR:s Kulturräddningsministeriet den 10 mars 1988.

KESTIPÕOTSUASTE KULTUURI SELTS

SEMFONDET FOR ESTLANDSSEVENSE KULTUR

Seltsi postiaadress:
203170 Haapsalu, Postikassa, pk. 71

Semfondets adress:
203170 Haapsal, Posthuset Box 71

Juhatus

Ain Sarr - eelness
Maido Limbat - aseesimees
Toivo Tomingas - lasker
Kai Tennisberg - sekretär
Jonne Berggren

Styrelse

Ain Sarr - ordförande
Maido Limbat - viceordförande
Toivo Tomingas - kassör
Kai Tennisberg - sekreterare
Jonne Berggren

Revisjonikomisjon

Ervin-Johan Sedman
Mare Eäis
Arne Tennisberg

Revisorer

Ervin-Johan Sedman
Mare Eäis
Arne Tennisberg

Volinikud

Merits Ojaro - Ruhn
Leo Filippov - Saaremaa
Evald Teras - Hiiumaa
Mare Eäis - Elismaa
Ants Varblane - Vormsi
Kai Tennisberg - Haapsalu
Astrid Feodorova - Noarootsi
Ervin-Johan Sedman - Noarootsi
Toomas Timmermann - Sutlepa
Arne Tennisberg - Riguidi
Elna Budojeva - Vihterpalu
Sune Häggblom - Tallinn
Piret Ounapuu - Tartu

Orbud

Merits Ojaro - Ruhn
Leo Filippov - Osel
Evald Teras - Dagö
Mare Eäis - Dagö
Ants Varblane - Ormsö
Kai Tennisberg - Haapsal
Astrid Feodorova - Nuckö
Ervin-Johan Sedman - Nuckö
Toomas Timmermann - Sutlep
Arne Tennisberg - Rickul
Elna Budojeva - Yippal
Sune Häggblom - Tallinn
Piret Ounapuu - Tartu

Toimkondade juhatajad

Maido Limbat - ajaloo- ja muuseumitoimkond
Eha Timmermann - valiste käsikirjatoimkond
Arne Tennisberg - meeste käsikirjatoimkond
Iabi Veskes - raamatukogutoimkond
Ain Sarr - pressitoimkond
Ervin-Johan Sedman - Noarootsi piirvade toimkond

Ordförande i Semfondets utskott

Maido Limbat - historie- och museiutskott
Eha Timmermann - handarbetsutskott
Arne Tennisberg - slöjduutskott
Iabi Veskes - biblioteksutskott
Ain Sarr - pressutskott
Ervin-Johan Sedman - utskottet för Nucködagur

ADRESSID

ADRESSER

Berggren Jonne 203176
Budojeva Elna 203064
Feodorova Astrid 203173
Filippov Leo 203351
Häggblom Sune 200034
Limbat Maido 200029
Ojaro Merits 203608
Eäis Mare 203170
Sarr Ain 200001
Sedman Ervin-Johan 203170
Tennisberg Kai 203170
Tennisberg Arne 203170
Teras Evald 203200
Timmermann Eha 203170
Timmermann Toomas 203173
Tomingas Toivo 203170
Varblane Ants 203176
Veskes Iabi 200029
Ounapuu Piret 202400

Haapsalu raj., Vormsi, Kello
Harju rajoon, Vihterpalu sjsk.
Haapsalu raj., Pürkiel sjsk., Eibi
Kõngissepa rajoon, Salmu sjsk.
Tallinn, Järveotsa tee 47-1
Tallinn, Sõpruse pst. 200-98
Kõngissepa rajoon, Ruhn
Haapsalu, Opetaja 10
Tallinn, Lomonosovi 34-19
Haapsalu, Suur-Losel 12-6
Haapsalu, Inestani 24-5
Haapsalu, Inestani 24-5
Hiiumaa, Kärdla, Kõrgesseare mt. 37
Haapsalu, Kaida 5-6
Haapsalu raj., Pürkiel sjsk., Sutlepa
Haapsalu, Kõitajate tee 13-6
Haapsalu rajoon, Vormsi
Tallinn Nooni 117-21
Tartu, A. Haava 2-4